

LA SOL·LICITACIÓ SEXUAL EN CONFESSIÓ A DÉNIA I LA INQUISICIÓ (1704-1787)

Albert Toldrà i Vilardell

RESUM: La sol·licitació sexual en confessió és un greu pecat, en què el sacerdot -generalment monjo i sovint franciscà- fa accions, paraules o proposicions sexuals al penitent, home o dona. És greu perquè suposa un ús sacríleg del sagrament de la penitència i per tant s'assimila a l'heretgia, i és competència de la Inquisició, que emprarà aquest poder com un instrument de control sobre els sacerdots, seculars o monacals. En aquest article veiem els casos de vuit monjos franciscans acusats o processats per sol·licitació, i amb algun tipus de vincle amb el convent de Sant Antoni de Pàdua de Dénia.

PARAULES CLAU: Sol·licitació sexual en confessió, Inquisició, història de la sexualitat, història de l'Església, convent de Sant Antoni de Pàdua de Dénia, misses burlesques, Dénia

Com a ciutat amb una relativament important població religiosa, des de finals del s. XVII Dénia coneix, com la resta dels territoris de la monarquia hispànica, la "plaga" dels sol·licitadors. Aquest tema, s'ha de dir, ha estat amb diferència el més marginat pels historiadors de la Inquisició¹.

La *sollicitatio ad turpia in confessione*, delictes definit i perseguit des del concili de Trento, és la sol·licitació sexual a la penitenta (o penitent) en l'àmbit

1 Vegeu els estudis monogràfics d'ALEJANDRE, J. A. (1994) El veneno de Dios. La Inquisición de Sevilla ante el delito de sollicitación en confesión, Madrid, Siglo XXI; DUFOUR, G. (1996) Clero y Sexto Mandamiento. La Confesión en la España del siglo XVIII, Valladolid, Ámbito; HALICZER, S. (1998) Sexualidad en el confesionario. Un sacramento profanado, Madrid, Siglo XXI; SÁNCHEZ, M. H. (1992) La mujer y la sexualidad en el Antiguo Régimen. La perspectiva inquisitorial, Madrid, Akal, i SARRIÓN, A. (1994) Sexualidad y confesión. La sollicitación ante el Tribunal del Santo Oficio siglos XVI-XIX., Madrid, Alianza.

de la confessió: en l'acte de la confessió, però també immediatament abans o després, fingint-la, o també si s'empra informació obtinguda en ella, *ex auditu in confessionis*. Així doncs, la sol·licitació ja no és una simple transgressió del celibat eclesiàstic o monacal, com als temps medievals, sinó que passa ara a ser un pecat gravíssim, un sacrilegi contra el sagrament de la penitència, centre –amb l'eucaristia– de la nova religiositat tridentina.

Anteriorment aquest delicte era competència de la justícia episcopal, en el cas dels sacerdots seculars, i de cada orde per als regulars, però des de l'any 1559 la Inquisició espanyola n'obté la jurisdicció; en realitat es tracta d'una intrusió exercida pel Sant Ofici contra el poder de bisbes i provincials dels ordes religiosos. Tanmateix, tot i actuar-hi amb més rigor que el bisbe o l'abat, el Sant Ofici és força moderat, fins i tot indulgent en els càstigs als sol·licitadors, i sobretot discret, ja que parlem d'una figura delictiva extremadament sensible, que afecta l'honor de dones i sacerdots, i en particular el prestigi de la confessió.

Les denúncies generalment són tramitades per l'actual confessor de la víctima, que en rebre una confessió d'haver patit sol·licitació té l'obligació –àmpliament ignorada, per això– d'informar la penitenta que ha de denunciar-la a la Inquisició, i no pot ser absolta fins aleshores.

Els inquisidors, en rebre una denúncia, s'encarreguen que s'interrogue “en forma” la víctima i després s'hi ratifiqui, sempre mitjançant un comissari local i sota la consigna de discreció, tot incloent-hi informes morals sobre la credibilitat que mereix la denunciant. Aquest testimoni escrit s'arxiva meticulosament, en espera d'una reincidència, ja que els delictes no prescriuen. Aproximadament una quarta part de les sumàries per sol·licitació no passen d'ací, d'una simple denúncia arxivada.

En disposar de dos testimonis diferents –*probanza plena*–, els inquisidors procedeixen a engegar –*fulminar*– el procés contra el presumpte sol·licitador. Quan se'l deté, generalment és tancat al convent del seu orde de València, o al de franciscans de la Corona –en el cas dels sacerdots seculars–, d'on és cridat per acudir als interrogatoris. La sentència es llig, amb el procés, en un *auto de fe* a porta tancada –*autillo*–, en presència de religiosos i els superiors del reu, i la condemna sol consistir en reclusió fins a un any en un convent, humiliacions rituals i penitències, i la privació perpètua de confessar. El Sant Ofici no absol: pot alliberar per manca de proves, però mai declara ningú innocent, per poder tornar a jutjar-lo pel mateix delicte.

En l'espiritualitat catòlica barroca, als s. XVII i XVIII, el confessionari esdevé el centre d'una espessa sociabilitat femenina, en què l'estreta relació

entre el confessor i les penitents inclou referències obligades a la sexualitat, i oportunitats –fosc, intimitat- per a la sol·licitació. Els engrescaments són abundants.

La dona víctima de la sol·licitació és jove o molt jove i de classe baixa –és a dir, la més vulnerable-, i amb independència del seu estat: casades, fadrines, vídues, monges, totes són sol·licitades. El tret més cridaner n'és la submissió, complementada amb la por i la dificultat per a la dona per a dur a terme una denúncia contra un sacerdot sense patir la deshonra i la revenja del propi sacerdot, violències del seu propi pare o marit, o el bandejament social.

El sol·licitador és un sacerdot, un home madur –la llicència episcopal per a confessar teòricament es lliura als quaranta anys-, d'origen social mig o baix. Sol ser monjo: els sacerdots seculars, amb llibertat de moviments i integrats en la societat local, no necessiten recórrer a la confessió per a satisfer les seues passions, mentre que els monjos, tancats als convents i desarrelats pels continus desplaçaments, sense mitjans econòmics, troben al confessor pràcticament l'única via d'accès a la dona. L'orde amb més sol·licitadors processats és el dels franciscans, l'orde més nombrós al País Valencià.

El confessor, moble amb una funció dissuassòria, s'introdueix molt tardanament al nostre país. Però tampoc no eradica la sol·licitació: al contrari, propicia una intimitat abans inexistent entre confessor i penitenta. De fet, el nombre de denúncies per sol·licitació va creixent amb el temps, però no així l'atenció inquisitorial, que al contrari, minva al llarg del s. XVIII fins a desaparèixer a principis del XIX, en què s'arxiven sistemàticament totes les denúncies.

Tot i que en principi la sol·licitació és un abús de poder, un acte de violència sexual exercit per un home amb poder i impunitat sobre una dona indefensa, hi trobem tot tipus de situacions i de relacions, des de violències brutals a prolongades històries d'amor.

A Dénia comptem, relacionats d'una manera o altra amb la sol·licitació, vuit monjos franciscans del convent de Sant Antoni de Pàdua, extramurs de la ciutat medieval. Els seus vincles amb el convent són ben diversos, i no tots ells, com veurem, són acusats d'haver comès sol·licitació mentre eren a Dénia; d'altra banda, hi trobem la simple acusació arxivada, en espera d'una reincidència -quatre casos-, i quatre processos complets, que arriben a la sentència.

El més antic és el procés contra fra Roc Moltó, de l'any 1704; en realitat es tracta de dos processos, un per sol·licitació i un altre, d'anterior (1671) i molt

interessant, per irreverència, a causa d'un sermó festiu al convent. Després de la reconstrucció del convent de Sant Antoni, destruït durant la Guerra de Successió², tenim el singular procés de fra Baltasar Enguix (1717), que hi estudia durant la seua formació; una denúncia contra fra Francesc Mir per sol·licitació a l'església de Sant Roc (1718); el procés contra fra Gabriel Vives (1735), complicat amb un altre delictes, la sodomia, també competència de la Inquisició; la denúncia contra fra Pere Gavarda (1745); el procés contra fra Juan García (1745), condemnat per les sol·licitacions comeses a Requena a fer penitència a Sant Antoni; i finalment les denúncies contra fra Vicent Chapuy (1766), visitador del convent, per un cas a Tormos, i contra fra Manel Mates (1787).

1. Processos contra fra Roc Moltó per irreverència i sol·licitació

En un primer lligall trobem el procés per irreverència, que s'enceta amb una denúncia feta a Dénia el primer dia de l'any 1671, per Joan Baptista Moya, natural i veí de la ciutat, davant el comissari inquisitorial mossén Jaume Esteve, pel que va ocórrer diumenge 28 del desembre passat, en la missa dels Innocents, al convent de franciscans de Sant Antoni de Pàdua.

Precedit per joves monjos amb ciris, va eixir de la sagristia Miquel Ibáñez, un estudiant, disfressat amb una careta i amb un ventall gran, amb plomes, a la mà. Darrere, un altre estudiant, Joan Bas, vestit com a nuvi, acompanyat d'un tercer estudiant del convent, fra Roc Moltó, vestit com una núvia. Els seguien un altre monjo amb màscara, amb unes ulleres fetes de corfa de taronja, *con la cara tiznada y una sarta de naranjas sobre el pecho y un palo sobre el hombro, del qual pendía una calabaza*. Darrere venia el predicador del convent -ja un home, no un jove eixelebrat-, Vicent Moltó, germà de Roc, armat amb una granera *a modo de espada*, una carabassa penjant, amb una mà de morter dins, i al cap, de barret, una bossa de pell.

Van anar tots plegats a l'altar, amb més monjos, i mentre el sacerdot, fra Simó Borrull, començava l'*introitus* de la missa, fra Vicent Moltó tragué la mà de morter de la carabassa, i anant a la grada de l'altar, la donà a besar als assistents. Interrompen també la missa tocs de caragol de mar i crits. Llavors fra Vicent fa el seu sermó:

-Devotos Christianos, en esta semana el Domingo es fiesta de guardar, el viernes ayuno, y ay témporas, y otros disbarates y sin concierto.

Un altre sacerdot li apunta:

-Diga que el domingo no ay orno.

² Roque CHABÁS, op. cit., vol. 2, aclaració VI, p. 258.

Llavors el predicador trau un paper i s'adreça a persones conegudes i presumiblement presents:

-Amonesto por primera, segunda y tercera monición a Nicolasa Bollida (que es una pobrecita vecina desta ciudad), hija de Tal Porra y tal... con Antonio Quingles, hijo de tal y tal, cuyos nombres no se acuerda.

Després llig un altre paper a modo de cartel:

-La muger que tendrá un diente negro, pague cinco sueldos en dineros nuevos; la que tendrá un oyuelo en la barba, pague dos sueldos y seis dineros; la que tendrá la nariz chata, pague veinte y un dineros, y otras cosas de aquel modo.

Per acabar-ho d'adobar, un altre sacerdot, mossén Agustí Verdoguer, es posa a llençar coets *-unos coetes que en valenciano llamamos piules-* al predicador, fra Vicent, que acaba el seu sermó dient:

-Hermanicas, guardáos de esto y llevad morcillas. Despachado en la cavalleriça, de orden de los gatos.

Després del sermó continua la missa, i en acabant, fra Vicent fa una paròdia de casament entre els estudiants Joan Bas, vestit de nuvi, i el seu germà fra Roc Moltó, vestit de núvia, *y hiço las ceremonias como que los desposava*. Al final, fra Vicent pren un tamboret i es posa a tocar-lo, i s'adreça als del cor:

-Cantad, que ya yo toco el tamborinico.

Al capdavall, una celebració festiva i alegre del dia dels Innocents, en què monjos i parroquians es diverteixen invertint la quotidianitat, del tipus de les generalitzades farses satíriques medievals com ara el sermó del bisbetó o la missa de l'ase. Aquesta denúncia d'un parroquià colèric s'emmarca en el conflicte entre les tradicions populars medievals i la rígida mentalitat moderna, que s'indigna per aquestes coses, les quals interpreta com a irreverències i blasfèmies: Trento arriba a Dénia. De fet, el dia 20 de febrer del 1671, els consultors de la Inquisició, llegida aquesta declaració, qualifiquen el fet de *mal sonante, sacrílego, escandaloso y sospechoso de levi en la fe, y impío*. Perseguable, doncs.

Detalle grabado - c. 1780 - "Convento de Franciscos".

Convent franciscà de Sant Antoni de Padua de Dénia, s. XVIII.

S'inicia la investigació. El germà de fra Roc, fra Vicent Moltó, monjo franciscà i sacerdot, és reclus, mentre té lloc el seu procés, al convent del seu orde a la ciutat de València, el de la Corona. És interrogat el dia 12 de maig per l'inquisidor González de Tejada; declara tenir vint-i-nou anys, i explica la seua versió dels fets: simplement es tractava del *regocijo de las pasquas*, una tradició al convent, *como se acostumbra*; fra Vicent, el seu germà fra Roc i fra Pere Garanyana *hicieron allí el bobo*, ballant; després s'ha assabentat que algunes persones ho trobaren malament, i se'n penedeix i demana perdó. En un segon interrogatori, fra Vicent admet haver dit, *en lengua valenciana*, tot contrafent la bendició nupcial:

-Qui os ha chuntat así que os chunte en una pallica.

El mateix dia 12, un altre inquisidor, Casteldases, interroga un altre implicat, el sacerdot que havia cantat la missa burlesca, fra Simó Borrull, també empresonat al convent de la Corona; és natural de Xàbia. Relata algunes de les bromes de la festa dels Innocents: fra Vicent deia:

-La fea pagarà tanto; la que tiene la voca grande pagarà tanto...

El 3 d'agost del 1671 els inquisidors expedeixen l'ordre de citació a fra Roc Moltó, que li és presentada davant testimonis al *convento de recoletos de San Antonio de Padua de la ciudad de Denia* el dia 18, per Jaume Vives, prevere i notari del Sant Ofici a la ciutat.

Fra Roc, també tancat al convent de la Corona de València, declara davant els inquisidors el dia 15 de setembre. Diu ser natural d'Alcoi, fill d'un llaurador de Cocentaina, i té vint-i-dos anys. És descrit com *No muy alto, moreno de rostro, pelo negro*. En la narració de la seua vida, conta que ha estudiat successivament primeres lletres a Alcoi, gramàtica a Cocentaina i a Sagunt, i ara es troba estudiant arts al convent de Dénia.

Quant als fets del dia dels Innocents, fra Roc afirma que es tracta d'una tradició local *-como acostumbran con particularidad en aquel convento-*, i confessa haver-se disfessat de dona, amb una faldilla damunt de l'hàbit, i un altre xic, Joan Bas, amb *unas barbas de anciano*, fent tots dos el paper de novençans.

Més tard el fiscal, Marcel Mateu, presenta la seua rigorosa acusació: fra Roc, *en grave daño de su conciencia, injuria e irrisión de los Santos Sacramentos, ritus y ceremonias de nuestra Santa Madre Iglesia Católica Romana, y en menosprecio de la recta Justicia que este Tribunal administra*, ha perpetrat delictes sacrílegs, escandalosos i impius, i per tant és sospitós en la fe. Als interrogatoris no ha declarat tota la veritat *-diminuto-*, del qual se'n

dedueix la seua *incomregibilidad y pertinacia*, i per tant no s'ha penedit de les seues *enormes y execrables culpas*. Així doncs, el fiscal demana la condemna, i si és necessari, que *sea puesto este reo a qüestión de tormento*.

Però els inquisidors es mostren força benignes: en la sentència del 10 de novembre del 1671, simplement fra Roc és *gravemente reprehendido, advertido y conminado*, i la causa se suspén. Un altre dels implicats, fra Simó Borrull, se n'eixirà de la mateixa manera³. Un ensurt, vaja. Però també un antecedent, que tornarà a sortir a la llum trenta-tres anys després, al seu segon procés.

El segon lligall conté el procés per sol·licitació contra fra Roc Moltó. Comença amb la seua confessió *espontánea*, feta a l'audiència de la Inquisició, el 8 d'octubre del 1704. El monjo, ara amb cinquanta-cinc anys, ja és prevere, confessor i predicador, i guardià del convent de Sant Francesc d'Agres.

Hi confessa dues caigudes en pecat: la primera, fa uns vint-i-cinc anys, estant encara al convent de Sant Antoni de Pàdua, a Dénia; assegut en la cadira per a confessar –encara no hi havien arribat els confessionaris–, se li agenollà al davant Maria Ortiz, casada amb Roc Gavilà, obrer de vila, tots dos ja difunts, i en comptes de confessar-la, mantingueren una conversa amb paraules *cariñosas y de afecto*. Ben poca cosa.

El segon pecat que confessa ja té més substància, i és amb certesa el que provoca la seua *espontánea*: fa uns quatre mesos –és a dir, a principis de juliol del 1704–, fra Roc, confessor de les monges franciscanes de la Puritat de València, es trobava confessant excepcionalment a la reixa del locutori del convent, ja que, com plouia, no podia passar al confessionari; cal explicar que els confessionaris de les monges solen tenir, a la part del sacerdot, una entrada exterior a la clausura, per evitar coses com aquesta.

Llavors vingué sor Pasquala, que es posà a parlar amb ell, a les fosques, i tot dient-li algunes paraules carinyoses, ella *alargó la mano diciéndole que ya que no se podían ver se podían tocar, y pasando dicha mano por la reja, dicha Religiosa pedía que este permitiese que ella le tocasse a este sus partes vergonzosas, a que este, motivado de su fragilidad, condecidió, y tuvo polución en la mano de ella*. Immediatament després, sor Pasquala digué que se'n penedia del que havia fet i que li faria vergonya confessar-ho a cap altre sacerdot, i així, fra Roc la confessà i absolgué, nou pecat afegit a l'anterior.

Un mes després, el 8 de novembre, el prevere mossén Vicent Beixer, comissari del Sant Ofici, es persona al convent de la Puritat, on interroga sor

³ AUV, *Varia* 45/1.

Pasquala Justa, natural de València i d'uns trenta anys. Preguntada pels fets declarats per fra Roc, sense esmentar el nom del monjo, la religiosa els admet, però seguidament detalla que va ser amb un confesor franciscà del convent de Requena: estant tots dos confessant a la reixa, mantingueren una conversa en termes carinyosos, d'on passaren a *las torpezas que refiere la pregunta, dejándose dicho confesor a instancia de ésta tocar y fricar sus partes viriles hasta tener polución*, però no és cert que després el monjo la confessara. Sor Pasquala ha confessat un altre cas! Indubtablement sorprès el comissari, torna a preguntar si, a més d'aquest episodi, li va passar amb cap altre confessor el que li ha demanat. La monja, podem imaginar ben avergonyida, diu que no.

Però sor Pasquala no és l'única monja del convent de la Puritat amb qui fra Roc ha tingut febleses. El mateix dia 8 el comissari mossén Beixer fa una roda d'interrogatoris a les monges, i fra Roc és denunciat per sor Felipa d'Alcàntara, organista, de vint-i-vuit anys, que conta com, fa més d'un any, anà al confessor una nit, amb fra Roc, el qual començà a elogiar-li la veu, afegint floretes, i li va dir que aleshores *se estava tocando sus partes y se deleitaba pensando en ésta, y añadía:*

-Hay! y Qué gusto! y otras palabras expresivas de el deleite que experimentava.

També li va dir el monjo que volia veure-la en un altre lloc més lliure, *para lograr mejor su gusto*. La religiosa, *turbada esta con propuesta tan impensada y escandalizada juntamente, viendo que estava como loco y fuera de sí, sin dar lugar a más conversación se salió de su Confessionario y no volvió más a él.*

Les diligències contra fra Roc s'interrompen ací, molt probablement per la Guerra de Successió, en què la Inquisició, fidel a la corona borbònica, fugí de la València austriacista. Però es reprenen un colp acabada la guerra: el dia 9 de febrer del 1709 els inquisidors expedeixen una nova ordre de detenció contra fra Roc, que ingressa a les presons secretes del Sant Ofici dotze dies més tard.

El dia 25 de febrer comença la represa dels interrogatoris: fra Roc és ara guardià del convent de Sant Francesc d'Oliva, i té seixanta anys. El descriuen com *Alto, boca y nariz proporcionadas, ojos pardos, algo delgado de rostro, zerrado de barba y muy canoso*. Seguint l'estil documental inquisitorial, el monjo completa el *curriculum* que ja havíem vist al seu primer procés: ha estudiat filosofia i teologia a Sant Antoni de Dénia, amb fra Vicent Puig, i després al convent de la Corona de València. Es va estrenar com a predicador a l'església de Puçol, i fins a la guerra ha estat successivament predicador

als convents franciscans de Bocairent, Benissa, Vall de Jesús (a Puçol), Cocentaina, Bocairent i Dénia altra volta i Morvedre, fins que el van tancar fa poc al convent de la Corona de València, *por diferentes calumnias tocantes al estado presente de las guerras y culparle de disidente, a que entiende haver dado cabal satisfacción al Padre Visitador General.*

El procés sembla, doncs, que té també implicacions polítiques: fra Roc ha estat empresonat i investigat com a presumpte austriacista o *imperial*, en paraules de l'època. Quant a la sol·licitació, fra Roc nega obstinadament els càrrecs, fora del que havia confessat en la seua espontània declaració del 1704, però mostra signes de feblesa física; en escoltar l'acusació fiscal, el 15 d'abril, l'escrivà apunta: *por haver dicho el reo que tenía la cabeza muy turbada y que no estava en sí, cesó la audiencia.*

L'endemà, 16 d'abril del 1709, fra Roc demana audiència, en què declara que la vespra, *al tiempo de la acusación, el miedo reverencial le turbó de modo que no supo lo que se dijo y le pareze no fue declarar bien los casos.* Reconeix ara els fets amb sor Felipa -que havia ocultat a la seua declaració del 1704-: *que entonces este la pidió la mano, y movido o ciego de la porción inferior o del fomes pecati, cometió un pecado torpe con su mano propia de este, teniendo polución, y que no está cierto si con la mano sucia del semen la tocó la de ella,* a la qual cosa segueix que ell la confessa. Ara, nega absolutament l'acusació que en confessió *cometió el torpe deleyte diciendo:*

-Ay qué gusto! y que se estava tocando sus partes.

Per confirmar aquestes declaracions, el comissari mossén Beixer torna, deu dies després, al convent de la Puritat, on torna a interrogar sor Felipa, que ara conta com, efectivament, enmig de la conversa amorosa, fra Roc *la pidió la mano, y habiendo allí mismo tenido polución con sus manos, se la tomasse a ella, teniendo la suya sucia con el semen.*

Com a testimoni de la defensa declara en l'audiència de la Inquisició, el 19 de juny, fra Francesc Pujol, provincial franciscà, natural de Puçol i de cinquanta-quatre anys; diu que va conèixer, a Alcoi, la família de fra Roc, *muy bien emparentada,* que no sols la té per catòlica, sinó que considera el monjo *hijo de christianos viejos,* i que és un religiós exemplar i tant escrupolós de l'observància *que pasa a impertinencia.*

Finalment, els inquisidors emeten la seua sentència, el 23 de juliol del 1709. Fra Roc és condemnat a sortir en *autillo* -una mena d'*auto de fe* en privat, a l'audiència, reservada als religiosos sol·licitadors- on serà *gravemente reprehendido, comminado,* i privat per a sempre de confessar homes i dones.

2. Procés incomplet contra fra Baltasar Enguix⁴

El mes d'agost del 1717 es presenta per segona vegada a declarar davant el tribunal del Sant Ofici de València Maria Antònia Artolà o Ortolà, natural de Senija i veïna de Benissa, de vint-i-dos anys i soltera; aquesta jove, aparentment pertorbada, confessa entre altres coses d'haver fet un pacte amb el dimoni, *comerciando con él carnalmente*, i haver renegat de la fe cristiana. És reconciliada al març del 1718.

Hi denuncia també haver estat sol·licitada per fra Baltasar Enguix, monjo franciscà, guardià i després predicador al convent de Benissa. Un dia, en un hort, el religiós, després de dir-li paraules *provocativas ad turpia*, i malgrat la resistència de la xica, intenta violar-la, cosa que és evitada per l'aparició d'un oncle d'ella.

A això segueix un encaç constant, fins que un dia fra Baltasar la troba sola a la capella de sant Bonaventura, a l'església de Benissa, on *repitiéndola sus instancias torpes, la conoció carnalmente, desflorándola dentro la misma capilla*; ella diu que no gosà cridar ni resistir-se perquè hi havia gent a l'església. La qüestió és que *esto mesmo de conocerla carnalmente lo repitió dicho religioso otras quatro o cinco vezes, ya en la misma capilla, en la de san Antonio, de san Francisco, y de la Transfiguración*.

Convent franciscà de Benissa

Mentre durava aquesta relació, Maria Antònia confessava amb el propi fra Baltasar els pecats que cometia amb ell, que no permetia que es confessara amb

⁴ AUV, *Varia* 51/7. En manquen fulls.

un altre; el monjo, enecat d'amor i desig per la dona –declara ella, emprava la confessió per seduir-la, parlar de les seues relacions sexuals i concertar cites, i ell li deia *que deseava tener comercio carnal con ella asta que quedase preñada y tuviese un hijo, que entonces la dejaría*. Una volta que ell havia d'anar a predicar a Xaló, la va citar a l'església d'aquest poble, i *la conoció carnalmente dentro de la misma Iglesia, arrimada a un altar*.

Això va durar, efectivament, fins que Maria Antònia restà prenyada; en saber-ho, ell li diu que convé amagar-ho, i li aconsella que tinga *comercio carnal con algún mozo, y que después le pidiese por marido, haziéndole poner en la cárzel, que él concurriría con sus diligencias para que se casase con ella*. Però a Maria Antònia no li agrada el plan, i en fer-se públic el seu estat, ha de fugir de Benissa; anà primer a Oliva, on va parir una xiqueta, i després a València, on ha vingut a fer aquesta declaració.

La denúncia resta arxivada, fins que cinc anys més tard, el 23 de gener del 1722, una altra dona, Francesca Bolàs, d'Onda, denuncia també per sol·licitació fra Baltasar, que fa uns dos anys era al convent de Santa Caterina, d'Onda. Li demanava -sense aconseguir-ho, diu ella- *tocamentos deshonestos en sus partes naturales, y si se las quería tocar a dicho fray Baltazar Enguix, y algunas vezes se adelantó a decirle si quería la declarante tener cópula carnal con él, y si se quería dexar besar*.

El 27 d'octubre, estant fra Baltasar al convent de la Corona, a València, es presenta a declarar espontàniament a la Inquisició. És natural de Cocentaina i té ara quaranta anys. Davant els inquisidors, fra Baltasar conta que havia presentat prèviament per escrit al tribunal una relació dels seus pecats amb dues germanes, Maria Francesca i Maria Magdalena Colàs -Bolàs en realitat-, d'Onda, una de les quals és la segona denunciante, relació que no és cosida en aquest procés.

Diu després el monjo que, inquiet, decidí anar a Roma per obtenir el perdó de la Inquisició papal. Pensat i fet, en arribar-hi s'havia confessat amb el comissari general del Sant Ofici romà, i havia declarat davant els cardenals inquisidors, els quals li atorgaren l'absolució amb penitències, de les quals coses presenta als bocabadats inquisidors de València els documents pertinents.

En un d'aquests, amb data a Roma, el 18 de juny del 1722, el notari de la Inquisició papal dóna fe de la declaració de fra Baltasar: sol·licitació a les dues germanes d'Onda, tocaments i fornicacions, en un autèntic *ménage à trois*. Els inquisidors de moment el mantenen presoner al seu convent de la Corona, i de seguida decideixen tornar a processar-lo, gelosos de la independència de la

Inquisició espanyola respecte a la papal o romana. Són institucions germanes, però intentar estalviar-se els rigors del Sant Ofici espanyol acudint al romà és jugar brut, pensen.

El 12 de novembre comencen els interrogatoris: fra Baltasar diu haver estudiat primer al convent franciscà de Concentaina, després al de Sant Antoni de Pàdua, a Dènia, amb fra Joan Savalles, i després al de la Corona, de València. A continuació torna a narrar el seu viatge a Roma, des del port d'Alacant.

L'endemà continua la declaració. A l'afer de les germanes Bolàs d'Onda afegeix tres més; en primer lloc, el d'una dona al convent de la Corona de València, amb la qual admet haver tingut *algunos tocamientos en sus partes femíneas y pechos*, però tot sense vincle amb la confessió. Un altre -poca cosa-, amb una dona de Benissa, i encara un tercer, també a Benissa, amb Maria Antònia, la primera denunciant. La versió de fra Baltasar és radicament diferent de la d'ella: és Maria Antònia qui l'encalça, i ell només hi cau a causa de la seua fragilitat, això sí, fora de confessió; hi admet *tocamientos torpes, hasta juntar partes con partes, pero sin tener acto consumado*, per la qual cosa nega rotundament la seua paternitat; diu que de totes totes *el preñado sería de otro, por ser muger de mala vida y estar muy mal opinada*.

No declara més. El 2 de desembre del 1722 el fiscal presenta la seua acusació; fa incidència en el *ménage* amb les germanes d'Onda (*permissió que entrambas a dos juntas le tocassen sus partes viriles*). Pressionat pel fiscal, fra Baltasar admet haver fornicat amb Maria Antònia, però només una vegada, diu, i sense cap vincle amb la confessió. Nega també haver-li proposat la martingala del casament amb un mosso del poble; finalment, reconeix que ha comès delictes contra el sagrament de la penitència en la confessió, *ciego del Demonio y de la pasión libidinosa*.

El 13 de març del 1723 els inquisidors emeten la sentència; fra Baltasar Enguix és sospitós contra la fe, per la qual cosa és condemnat a abjuració *de levi* en l'*autillo*, amb lectura del seu procés i privació perpètua de confessar homes i dones, i desterrament per quatre anys de Benissa, Onda i València.

3. Denúncia contra fra Francesc Mir⁵

Maria Antònia Ortola, la jove denunciante de Senija que acabem de veure, l'any 1717, després dels fets ja relatats, se'n va a viure a Dénia; el 4 de febrer de l'any següent es presenta davant mossén Lluís Gosalvo, comissari inquisitorial a la ciutat, i fa una denúncia múltiple contra un grup de monjos sol·licitadors, un de dominic i quatre de franciscans; cap d'ells es fra Baltasar Enguix, però hi trobem un altre monjo del convent de franciscans de Dénia, fra Francesc Mir.

Diu ara Maria Antònia que sobre l'any 1713 va viure uns mesos a Dénia, a la casa del vicari perpetu de la parròquia, i que *con ocasión de estar dicha casa enfrente la Yglesia de San Roque, y estar asomada a la ventana, la llamó repetidas veces des de dentro de dicha Yglesia un religioso francisco*. És el moment en què, destruït el convent durant la Guerra de Successió, s'inicien les obres per refer-lo; l'encarregat *-presidente-* de la reconstrucció n'és precisament aquest monjo, fra Francesc, natural de Xàbia i d'uns cinquanta anys en aquell moment.

La xica s'hi resisteix, però finalment hi va; assegut el monjo al confessor i ella a terra, la convida a *torpezas, y conviniendo esta por su fragilidad, tuvieron reciprocamente tocamientos desonestos*. L'endemà, com que li fa vergonya, diu ella, confessar l'ocorregut amb un altre confessor, hi torna, i fra Francesc li diu que l'espere a la sagristia; en acabant de confessar altres penitents, ell hi entra i hi *tuvieron acceso carnal*; de la sagristia van després al confessor, on el religiós confessa i absol Maria Antònia del que acaba de fer. Estant encara ella als seus peus, ell li diu que vaja a la vicaria, *que luego acudiría él allá*. Efectivament, de seguida hi va, i *la bolvió otra vez a solicitar, y repitieron el acto carnal, y desde entonces convinieron en tener correspondencia ilícita*.

En aquesta relació amorosa, que s'allarga els quatre mesos que dura l'estada de fra Francesc a Dénia, els amants entren al confessor per citar-se, fent veure que ella es confessa, *pero trataban de su torpe correspondencia, y señalaban el lugar donde podrian verse solos*. En total, calcula Maria Antònia, *tuvieron comercio carnal como unas cinquenta veces*, sempre amb confessió i absolució posterior.

Aquesta denúncia és arxivada, és a dir, que no dóna lloc a cap diligència posterior.

⁵ AUV, *Varia* 51/3.

4. Procés contra fra Gabriel Vives, sol·licitador i sodomita⁶

El dia 31 de març del 1735, a Dénia, el comissari de la Inquisició mossén Jeroni Vives rep la delació de Josepa Maria Rafel, soltera de Dénia, de dénou anys. Segons el propi comissari, és una donzella *mui recatada, de buena vida y costumbres, y que se le puede dar entero crédito*. Aquests informes dels comissaris sobre la qualitat moral i la credibilitat de les denunciants, prescriptius, solen ésser determinants per a la posterior actuació dels inquisidors.

Josepa Maria denuncia, impelida pel seu confessor actual, que fa cosa d'un any anà al convent de Sant Antoni de Pàdua, a confessar-se amb el seu confessor habitual llavors, el pare fra Gabriel Vives, monjo i predicador d'aquest convent. Mentre ella contava els seus pecats, el monjo tragué els dits a través de la reixeta del confessional, *al parecer para tocarle las manos a la declarante, como en efecto las tocó*. Això ocorregué en dues confessions. Al cap d'uns dies, en besar-li ella la mà, ell la va pessigar al canell, tot dient:

-Si yo te cogiera en lugar estrecho...

Després, al confessional, ella li recriminà com feia aquelles coses:

-Calla, que eres una tonta.

Aquesta acusació contra fra Gabriel Vives és meticulosament desada a l'arxiu inquisitorial, en espera de reincidències.

Cinc anys després, els inquisidors en reben una altra. Aquesta ve de Cocentaina: el 26 d'agost del 1740, davant el comissari mossén Francesc Vila, Joan Carbonell, teixidor de seda de Cocentaina, de setze anys i *mozo de verdad y crédito*, segons aquell, delata fra Gabriel, que ara resideix al convent franciscà de Sant Sebastià, a Cocentaina, perquè una volta, l'any anterior, després de confessar-lo el va convidar a pujar a la seua cel·la, i quan hi foren sols, *el Padre Vives empezó a abrazar y besar a este deponente*.

Joan continuà confessant amb fra Gabriel totes les setmanes, i es van anar repetint *los ósculos y abrazos, que después pasaron a llanezas torpes recíprocas, y aspectos impuros, hasta meterse en la boca el padre Vives las partes vergonzosas de este deponente*. Caldrà aclarir ací que *ósculos* són les besades, i *aspectos impuros* vol dir mirades pecaminoses, és a dir, exhibició de nuses.

La major part de les vegades, continua el xicot, *cometieron el pecado de sodomía, metiendo su miembro viril por el óculo postero de este declarante*.

⁶ AUV, *Varia* 52/4.

Preguntat pel comissari, Joan diu que no sap si el monjo hi *derramava el semen*. Aquests actes foren com a mínim, diu, sis o set, però després, en la ratificació de la declaració, Joan rectifica: van ser unes trenta voltes. I recíprocament, també fra Gabriel *fue paciente, con intromisión del miembro del declarante en la parte prepostera de dicho padre Vives*.

Dues acusacions ratificades -una d'elles gravíssima, de sodomia- fan una prova plena: a finals d'aquest any 1740, el 3 de novembre, els inquisidors de València ordenen la detenció de fra Gabriel Vives, al qual han fet anar prèviament al convent de la Corona, de València. L'endemà l'algutzir el tanca a les presons secretes del Sant Ofici; aquest fet ja és significatiu de la gravetat de l'assumpte, quan habitualment els processats per sol·licitació són simplement reclosos als convents del seu orde a la ciutat de València.

El 7 de novembre comencen els interrogatoris. Fra Gabriel declara ser natural de Xaló, té cinquanta-set anys i és prevere franciscà recolet, habitant darrerament del convent de la Vall de Jesús, al terme de Puçol. La descripció que en fan els inquisidors és pintoresca: *Señas: mediana estatura, rehecho de cuerpo, ojos hundidos, nariz chata y gorda, color moreno y muy cetrino, pelo casi cano*. En declarar els seus estudis, conta que va aprendre a llegir i escriure a Xaló, i després, a Benissa.

La pràctica del Sant Ofici és no informar els reus de què se'ls acusa, sinó que se'ls insta genèricament a confessar els seus pecats; d'aquesta manera -és precisament el que pretenen els inquisidors- solen delatar-se i confessar altres fets o episodis que no havien estat denunciats, dels quals també seran acusats.

Així, fra Gabriel, preguntat si sap o sospita la causa de la seua detenció, ja comença confessant una relació amb un *donado* en un convent de caputxins de Callosa, natural de Benimantell, d'uns dénou anys, al qual coneixia del temps que fra Gabriel era al convent d'Altea. El monjo convidà el jove a dormir a la seua cel·la, on, *echado en la cama, y tentado el confessante del Demonio, dexado llevar de su flaqueza, incitó al dicho donado para tener acto sodomítico, el qual con efecto tuvieron, sirviendo de paciente el confessante, de agente el referido donado*. Però, matisa el monjo, l'acte no fou consumat, perquè, tot i que el jove *introdujo parte de su miembro viril en el óculo prepostero del confessante, no seminó dentro sino fuera, porque así se lo previno el confessante, enterado de las dotrinas de los autores, que dicen que solamente por el acto consumado se incurre en las penas del derecho*. Subtileza jurídica que no li servirà de res, és clar. Fra Gabriel diu que aquest és l'únic pecat que té a la consciència, mentint com un brètol.

Tres dies després té lloc la segona monició. Ara fra Gabiel confessa la relació, quan era al convent d'Onda, fa uns quatre anys, amb l'estudiant Joaquín Ibáñez, andalús d'uns divuit anys, al qual ajudava en els seus estudis; en dues o tres ocasions, conta, a la seua cel·la, tingueren *juegos y actos deshonestos* com els que ja té declarats, essent en ells *paciente el confessante, con aproximación e intromisión en su óculo prepostero del miembro del dicho Joaquín, sin seminación ad intra, aunque la había extra*. Aquest *extra* significa fora, és clar: una marxa arrere.

També que, predicant a Cocentaina, venia a la seua cel·la un altre estudiant, de Cocentaina, Joan o Francesc Rius -no és el denunciant que hem vist-, d'uns setze anys, amb el qual té dues voltes *tocamientos impuros en las partes venéreas de dicho estudiante, con polución de él*. I, a la Vall de Jesús, dues o tres voltes amb Bernardo Martínez, aragonés, de catorze o quinze anys, el pastor del convent: *actos impuros con intromisión de parte del miembro del dicho Bernardo en el vaso prepostero del Confessante, con seminación fuera*,

Pocs dies després, el 22 de novembre del 1740, fra Gabriel s'esfondra ja completament: demana audiència, i confessa als inquisidors nombrosos contactes homosexuals al llarg dels darrers trenta anys, sempre com a *paciente*: al convent de Cocentaina, al de Benissa i després al d'Onda; després, com a predicador al convent de Cocentaina altra volta, al de Bocairent; sempre amb altres monjos. I, havent anat a predicar el Corpus a Guadalest l'any anterior, amb el jove criat del rector.

El 17 de desembre del 1740 l'inquisidor fiscal presenta la seua acusació contra fra Gabriel Vives: sol·licitació, sodomia i ocultació dels seus pecats al tribunal; per tant, demana per a ell la tortura judicial, per a que declare la totalitat; tot i que en teoria se li podria aplicar, els religiosos en són exempts en la pràctica, i més ja en aquesta época, en què el turment inquisitorial va reculant.

Fra Gabriel es defensa: si bé és cert que ha pecat, mai no ho ha fet emprant la confessió: per tant, no ha comès sol·licitació, i escapa a la jurisdicció inquisitorial, doncs. I diu, per provar els seus arguments, que mai ha sol·licitat perquè no és *capaz de ser agente para comercio carnal, por haver quedado del todo impotente por los medicamentos, de heridas que le propinaron en una grave enfermedad que padeció en casa de sus padres, siendo muchacho como de unos catorce años*.

Quant a la dona de Dénia que fa la primera denúncia contra ell, fra Gabriel creu erròniament que es tracta d'una tal Margarida Calataiud, de Bocairent,

la qual *se aficionó ciegamente de este Reo, solicitándole continuamente fuera del Confessionario a acciones deshonestas como abrazos, besos y tocamientos impuros recíprocamente en las partes venéreas, pero sin acto carnal por la impotencia de este Reo, todo lo qual passava en la casa de la dicha Margarita*. El 17 de gener del 1741, el comissari fra Vicent Segrelles, monjo dominic, interroga a Bocairant Margarida, que nega tot el que se li pregunta sobre aquests fets. Són generalitzades les raonables reticències de les dones a fer unes denúncies que només els poden ocasionar problemes.

Finalment, l'1 de juliol del 1741, els inquisidors emeten la seua sentència; fra Gabriel és condemnat a l'*autillo*, a porta tancada, en què davant de dotze religiosos, quatre dels quals del seu orde, franciscans, i entre ells el seu superior, se li llegirà el seu procés, abjurarà *de levi* i serà privat perpètuament de confessar homes i dones i de veu activa i passiva, i desterrat per tres anys *de las ciudades de Valencia y Denia, de las villas de Cosentayna, Jalón y Madrid*, llocs on ha comès algunes de les seues fetxories. Aquests tres anys els passarà reclòs al *Convento de Santispiritus*, que és l'esmentat de la Vall de Jesús.

5. Denúncia contra fra Pere Gavarda⁷

El 24 de juliol del 1745, a la platja de València, davant el comissari Doménech Soler, fa una denúncia Maria Magdalena Oller, soltera, natural de Dénia i veïna de València des de fa set mesos; treballa ara de criada a casa de *Don Joaquín Martínez de la Raga*, i té vint-i-nou anys.

Denuncia el que li ha passat amb un monjo franciscà, fra Pere Gavarda, predicador del convent de Dénia; l'any anterior -1744- anà ella un dia a confessar-se al convent, i fra Pere li demanà els noms de les persones amb qui ella li havia contat que havia tingut *tocamientos y pensamientos desonestos*, amb altres detalls i preguntes impertinents.

Als quatre dies, immediatament després d'una altra confessió, fra Pere la va fer entrar en una cambra de l'església de Sant Antoni; com que ella s'hi resistia, la va amenaçar que *se acordaría de él si no entrava en la dicha estancia, y aturdida* Maria hi entrà; llavors ell començà *a oscularla, y al fin la persuadió al comercio carnal, lo que executaron en dicha estancia, que es una capilla que tiene puerta al claustro de dicho conbento*. *Oscularla* és, ja ho hem dit, besar-la.

⁷ AUV, *Varia* 54/4.

Església de l'antic convent de Sant Antoni de Dénia.

Quinze dies després, al confessorari, el monjo encara li havia demanat *si ella havia tenido gusto en lo que él avía ejecutado con ella, y si tenía de ello delectaciones interiores quando se acordava del dicho acto carnal*, davant del qual ella el va renyar i ja no tornà a confessar amb ell.

Tant lluny arribà la cosa, en estar el religiós *tan ciego en su torpe deseo*, que ella s'ha vist obligada a fugir de Dénia, *a dexar su patria y venirse a esta ciudad, por no tener ocasión de trabar con él, fuera ni dentro del Confesonario*. Sobre fra Pere, Maria diu que és natural de Nules, *está entre algunas personas tenido por hombre vicioso en cosa de mujeres*, té uns trenta-quatre anys i és alt, amb *voz recia*.

6. Procés contra fra Juan Garcia⁸

El mes de setembre de l'any 1745, a Requena, el seu poble, fra Juan Garcia -prim, de pell fosca i pèl-roig, amb entrades al cap i nas gros, d'uns trenta-cinc anys- és denunciat per sol·licitació; havia dit a una xica, antiga companya de la infantesa:

-Ha, si yo te hubiera podido pillar... No te me hubieras escapado.

L'any següent, a l'abril del 1746, hi ha una altra denúncia dels excessos que comet al confessorari -ben innocents, s'ha de dir-, també a Requena. Més endavant, el març del 1748, rep una altra denúncia per sol·licitació, residint ell al convent de franciscans de Castielfabib, al Racó d'Ademús.

Poc més tard, al maig d'aquest any, es presenta ell mateix voluntàriament davant el tribunal de la Inquisició de Conca, on confessa aquesta darrera sol·licitació: reconeix haver tingut, a Alcalá de la Vega, *fn torpe* i encara *duda si tubo algún tocamiento de pechos con dicha moza*.

El 10 de juliol del 1748 a petició del fiscal del tribunal de Conca, fra Juan és empresonat, però com pertany a la jurisdicció del tribunal de València, és enviat a aquesta ciutat, on ingressa a les presons de la Inquisició el 30 d'octubre.

En les seues confessions, reconeix alguna sol·licitació més a Castielfabib: a una xica de tretze anys li demana si *tiene pelos*; amb una altra, a Requena, *algunas llanezas con ella e intentos de tocamientos impuros*; amb una altra dona de Requena, *ósculos y tactos impúdicos*; amb una altra, *acción inhonesta con intento de tener cópula, a que ella resistió diciendo que estava con la mala semana*, i encara amb una altra, *algunas llanezas impuras o ilícitas*.

Fra Juan és condemnat, el 2 de juny del 1749, a abjuració *de levi* en un *autillo* en privat; desterrat per sis anys de Requena, Alcalá de la Vega, Castielfabib -escenaris dels seus pecats- i València i Madrid, i el primer any el complirà reclòs en un convent que se li assenyalarà, on serà privat de veu activa i passiva i sotmès a un director espiritual, amb dejuns i oracions, i prohibició perpètua de confessar. El convent que se li assigna com a presó és el de Sant Antoni de Pàdua, a Dénia.

Un any després, el 3 de juny del 1750, fra Joaquim Pitarc, guardià d'aquest convent, escriu als inquisidors de València informant-los que fra Juan ha acabat la penitència imposada, *con mucha edificación y exemplo de esta comunidad*. Els anys següents, fra Juan García, des dels diferents convents franciscans on

⁸ AUV, *Varia* 54/5.

és destinat (Sogorb i Manzanera), demanarà insistentment la restitució de la llicència per confessar, en va.

7. Denúncia contra fra Vicent Chapuy⁹

El 27 de juny del 1766 mossén Francesc Català, rector de la parròquia del Ràfol d'Almúnia, declara davant el comissari inquisitorial mossén Francesc Montoro, a Ontinyent. Reconeix haver escrit una carta a l'arquebisbe de València, en què denuncia el cas de Francesca Maria Ballester Amorós, fadrina de Tormos d'uns vint-i-quatre anys, jove de *buena vida y costumbres*, segons ell. En confessió la jove li havia relatat el dia 29 del maig passat la sol·licitació patida *-impuresas con acciones yndecentes y escandalosas-*, i mossén Francesc li havia declarat l'obligació que tenia de denunciar a la Inquisició.

Francesca, relata el sacerdot denunciant, havia anat el dia 3 de maig a confessar a l'església de Tormos, a la capella de la Verge del Rosari, amb fra Vicent Chapuy, monjo franciscà i visitador del convent de Dénia, que deu tenir, segons li ha dit Francesca a mossén Francesc, uns quaranta anys, fill de militar, alt però una mica geperut, pèl negre, cara llarga, ulls negres, nas esmolat i barba tancada.

Fra Vicent, immediatament després de la confessió, li havia demanat a la jove si en aquell moment, *estando allí a sus pies tenía alteraciones y algunas humedades en sus partes*. Ella contesta que no, ell insisteix tres voltes més, i després li dóna l'absolució; després la fa entrar a la sagristia, seuen junts, i li repeteix:

-Señora, yo hallí no la he entendido, esplíquese usted y dígame si tiene algunas humedades en sus partes.

Francesca torna a negar-ho, i ell fa:

-Señora, pues yo lo tengo de ver. Y diciendo esto la metió la mano hasta las rodillas.

Ella es resisteix, s'alça i se'n va, i mentre ell encara repeteix la pregunta; llavors ella crida, indignada:

-Si las tengo es cosa de mugeres.

L'onze de juliol té lloc l'interrogatori en forma de Francesca, a Ràfol, davant mossén Tomàs Payà, notari i comissari del Sant Ofici. Respecte a la declaració de la carta de mossén Francesc, ara la xica afegeix que li havia

⁹ AUV, *Varia* 60/2.

confessat a fra Vicent Chapuy *algunos escrúpulos, quimeras que tenía en orden al sexto mandamiento*. És aleshores quan el monjo li demana si *tenía alteraciones en sus partes y algunas humedades en ellas*. Repeteix aquell la pregunta, i després de la confessió, a la sagristia, li torna a demanar si *actualmente estava con algunas alteraciones y humedades en las partes*, que no, i llavors *le metió la mano por baxo de la ropa, y resistiendo la declarante y apretando los guardapiés con sus manos, le parese que no pudo pasar la mano de las piernas*.

Ella, conta, no reacciona, completament confosa i avergonyida, i diu a fra Vicent que si en tenia *hera cosa de mugeres*; aquell respon que *esso era otra cosa*, i se'n va de la sagristia, deixant-la a ella plorant per terra.

L'endemà va anar a confessar-se a Benimeli, amb un monjo *de los ábitos negros*, el qual la consolà i li recomanà silenci, contravenint la seua obligació de dir-li a la víctima que devia delatar a la Inquisició. No contenta, anà a confessar-se encara amb mossén Francesc Català, el qual sí que li ho va dir, i a petició seua va escriure la carta.

8. Denúncia contra fra Manel Mates¹⁰

Antònia Moreno, òrfena i soltera, natural i veïna de Dénia, dicta una carta el dia 29 de novembre del 1787, ja que no sap escriure, en què denuncia a la Inquisició que vuit anys abans, el 1779, a l'estiu, s'havia confessat amb fra Manel Mates, franciscà del convent de Sant Antoni de Dénia, d'unes *obras deshonestas que cometí con cierto sujeto*.

En la mateixa confessió, fra Manel li proposa d'anar a visitar-la a sa casa quan estiga sola; pensat i fet, tot i que ella li diu que no pot ser, l'endemà el monjo es presenta a sa casa, on *me hizo acciones deshonestas con tocamientos en las partes secretas, lo que repitió en los días siguientes algunas veces*. La primera volta, *en acabando de palparme y recrearse, dijo que fuese a confesarme con él, pero que de dichos tocamientos no me confesase y que no hiziese caso, que iban a su cargo*. Això ja és una afirmació herètica. Així doncs, al llarg de dos o tres mesos, *que me tocó algunas veces*, Antònia continuava confessant-se amb fra Manel, el qual insistia que

-De lo que yo he hecho contigo no te confieses, ni hagas caso.

Fins que, confessant els fets a un altre sacerdot, aquest li digué que tenia

¹⁰ AUV, *Varia* 64/2.

obligació de delatar-ho al Sant Ofici. Signa el document així: *por no saber escribir lo firmo con la forma de esta Cruz* +.

Antònia repeteix aquesta acusació a l'interrogatori formal, fet l'11 de desembre del mateix any, per mossén Felip Vives, comissari inquisitorial a Dènia; segons aquest, en la preceptiva informació sobre la credibilitat i honestetat de les denunciants, és una donzella que *frequenta sacramentos y es de vida honesta, por lo que parece se le deve dar crédito*. Tots dos documents resten arxivats, sense encetar-se cap procés.

Bibliografia

- ALEJANDRE, J. A. (1994) *El veneno de Dios. La Inquisición de Sevilla ante el delito de solicitación en confesión*, Madrid, Siglo XXI.
- ARDIT, M. (1970) *La Inquisició al País Valencià*, València, 3 i 4.
- CHABÀS, R. (1874) *Historia de la ciudad de Denia* (2 vols.), Dènia, Pedro Botella.
- DUFOUR, G. (1996) *Clero y Sexto Mandamiento. La Confesión en la España del siglo XVIII*, Valladolid, Ámbito.
- GARCÍA CÁRCEL, R. (1976) *Orígenes de la Inquisición española. El tribunal de Valencia, 1478-1530*, Barcelona, Ed. 62.
- (1979) *Herejía y sociedad en el siglo XVI. La Inquisición en Valencia 1530-1609*, Barcelona, Ed. 62.
- HALICZER, S. (1993) *Inquisición y sociedad en el Reino de Valencia 1478-1834*, Edicions Alfons el Magnànim, Generalitat Valenciana i Diputació de València.
- (1998) *Sexualidad en el confesionario. Un sacramento profanado*, Madrid, Siglo XXI.
- SÁNCHEZ ORTEGA, M. H. (1980) "Un sondeo en la historia de la sexualidad sobre fuentes inquisitoriales", dins J. Pérez Villanueva (dir.), *La Inquisición española. Nueva visión, nuevos horizontes*, Madrid, Siglo XXI, p. 917-930.
- (1992) *La mujer y la sexualidad en el Antiguo Régimen. La perspectiva inquisitorial*, Madrid, Akal.
- SARRIÓN MORA, A. (1994) *Sexualidad y confesión. La solicitación ante el Tribunal del Santo Oficio (siglos XVI-XIX)*, Madrid, Alianza.
- TOLDRÀ I VILARDELL, A. (2011) *En nom de Déu. La Inquisició i les seues víctimes al País Valencià*, Picanya, El Bullent.